

УДК 378.14+377.169.3

**Шатохіна В.І., спеціаліст вищої категорії,
ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ»
Кузь О.Г., спеціаліст I категорії
ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ»**

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ЕКОНОМІЧНОГО НАПРЯМУ

Анотація. Стаття розкриває актуальні питання використання інноваційних технологій при викладанні дисциплін економічного напрямку, тому що заняття вимагає від викладача оптимального поєднання різних форм організації освітньої діяльності та постійного залучення студентів до освітнього процесу.

Ключові слова: інформаційні технології, інноваційна спрямованість, конференція, ділова гра, брейн-ринг, кейс-метод.

Постановка проблеми полягає у тому, що в умовах модернізації освіти в Україні набуває актуальності питання створення інноваційного освітнього середовища в коледжах для впровадження найсучасніших технологій і методів навчання. Освітній процес повинен враховувати можливості сучасних інформаційних технологій та орієнтувати студентів економічних дисциплін до швидкісних змін, які відбуваються у суспільстві та країні в цілому. Актуальності набуває питання викладання дисциплін із застосуванням сучасних інноваційних технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі компетентнісного підходу в підготовці майбутніх спеціалістів присвячено дослідження вчених І.Бежа, Н.Бібік, І.Зязюна, Р.Гуревича, О. Локшиної, А.Макарової, О.Овчарук, Н.Побірченко, О.Пометун, О.Савченко, В.Сластьоніна, А.Хуторського та ін. Розробленню й впровадженню інтерактивних форм у освітній процес приділяли увагу вчені М.Кларін, В.Кремень, Л.Пироженко, Є.Полат, Г.П'яткова, А.Хуторський. та ін.

Цікавий підхід до інтерактивного навчання наводять українські дослідники О.Пометун та Л.Пироженко.

Формування цілей статті полягає у розгляді та обґрунтуванні доцільності використання інтерактивних технологій навчання та їх впливу на якість професійної підготовки майбутніх фахівців у коледжі.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день, в умовах реформування та модернізації освіти в Україні, актуальним залишається питання створення інноваційного освітнього середовища у коледжах через впровадження нововведень, найсучасніших технологій і методів навчання.

Освітній процес повинен враховувати можливості сучасних інформаційних технологій та орієнтувати студентів на формування освіченої, грамо-

тної особистості, що здатна швидко адаптуватися до змін, які відбуваються. Інтенсифікація освітнього процесу у вищих навчальних закладах, динамічна зміна навчальних планів та предметного змісту економічних дисциплін роблять актуальним питання їх викладання в умовах застосування сучасних інноваційних технологій.

Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють соціально-економічні перетворення, конкуренція освітніх закладів, прагнення викладачів до освоєння та застосування педагогічних новинок. Саме останнє є рушійною силою у педагогічно-інноваційній діяльності, оскільки, саме викладач на практиці переконується в ефективності наявних методик викладання і може коригувати їх за допомогою власного інноваційного потенціалу.

Наявність такого потенціалу визначається творчою здатністю викладача генерувати нові уявлення та ідеї; його високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальну глибину і різнобічність ідей, думок, напрямів, течій, а також толерантність, гнучкість та широту мислення.

Це зумовлює необхідність розроблення і використання інноваційних технологій навчання у підготовці компетентних фахівців.

Цікавий приклад наводять українські дослідники інтерактивного навчання О.Пометун та Л.Пироженко, які пояснюють метод інтерактивних технологій, звертають увагу на те, що наш мозок схожий на комп'ютер, а ми його користувачі. Щоб комп'ютер працював, його потрібно ввімкнути. Так само потрібно «ввімкнути» і мозок студента. Коли навчання пасивне, мозок не вмикається. Комп'ютер потребує правильного програмного забезпечення, щоб інтерпретувати дані, введені в його пам'ять. Наш мозок повинен пов'язати те, що нам викладають, з тим, що ми вже знаємо і як ми думаємо. Коли навчання пасивне, він не простежує ці зв'язки і не забезпечує повноцінне засвоєння.

Нарешті, комп'ютер не може зберегти інформацію, якщо вона не оброблена і не «закріплена» за допомогою спеціальної команди. Так само і наш мозок повинен перевірити інформацію, узагальнити її, пояснити її комусь для того, щоб зберегти її банку пам'яті. Коли навчання пасивне, мозок не зберігає те, що було представлено [1].

Результатом пошуків шляхів підвищення ефективності підготовки фахівців стало виявлення більш активних форм і технологій організації педагогічної праці на основі вже набутого педагогічного досвіду, що виражаються в оновлених тенденціях. Вони є суттєвим елементом розвитку освіти і дістали назву «інновації в педагогічній сфері».

Щодо викладання дисциплін економічного спрямування, то особливістю інноваційних процесів є те, що вони спрямовані на швидку реакцію, по-

стійні зміни у вищезазначеній сфері та, як наслідок, оволодіння навичками оцінки актуальних економічних процесів, розуміння сутності та тенденцій розвитку фінансових відносин і їхніх особливостей у сфері державних фінансів, фінансових ринків та фінансових послуг, розробку і вирішення актуальних питань теорії й практики розбудови економічної та фінансової політики держави.

Система викладання економічних дисциплін має на меті не тільки надати фахові знання та уміння, сформувати навички та розвивати відповідну рефлексію, а й вміння вибрати ту інформацію, яка б дала змогу оцінити та проаналізувати фактичні дані про економічну, фінансово-господарську діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, стан ринку, аналіз і практичну реалізацію цієї інформації.

Тому, названа вище система повинна, як мінімум, базуватися на таких основних функціях:

- пізнавальній – накопичення інформації, її відбір, обробка і аналіз;
- конструювання – визначення потреби набутої інформації і внесення фрагментів інноваційних технологій;
- упровадження – практичне використання та аналіз досягнутих результатів [2].

У ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ» викладачі циклової комісії економічних дисциплін та сфери обслуговування використовують різноманітні інтерактивні методики навчання. Студентам пропонуються моделі колективного вирішення проблем за допомогою конференцій, ділових ігор, брейн-рингів та кейс-методів.

Науково-практична конференція є формою залучення студентів до науково-дослідницької роботи, розширення їх наукового кругозору, набуття дослідницьких навиків та забезпечення високої якості фахової підготовки, тому викладачі комісії, вже 5 років поспіль, разом із провідними фахівцями галузі економіки, фінансів, банківської справи та страхування активно залучають студентів до участі у роботі науково-практичної конференції: «Науковий діалог: актуальні питання теорії і практики фінансів»

Метою такої конференції є виявлення наукового і творчого потенціалу молоді, сприяння їх успішному професійному росту, підвищення ефективності самостійної роботи.

Завдання конференції – залучення студентів до пошуково-дослідницької роботи та вирішення проблем, які мають практичне значення для розвитку реального сектору економіки; формування у студентів навичок самостійної роботи з вивчення дисциплін; підвищення якості підготовки фахівців за рахунок творчого підходу до засвоєння студентами додаткового навчального матеріалу; стимулювання зацікавленості студентів до актуаль-

них проблем сучасності; створення умов для реалізації інноваційного потенціалу [3].

Викладачі комісії економічних дисциплін широко застосовують різні види ділових ігор такі, як «мозковий штурм», інноваційні, імітаційні, організаційно-діяльнісні, організаційно-комунікативні та ін.

В процесі ділової гри створюються уявні ситуації, в яких моделюється зміст професійної діяльності майбутніх фахівців. Основними атрибутами ділової гри є:

- імітація обраного аспекту цілеспрямованої людської діяльності;
- ролі кожного учасника;
- регламентація ігрових дій системою правил;
- перетворення просторово-часових характеристик діяльності, що моделюються;
- умовний характер гри;
- оцінювання діяльності учасників гри [4].

Перевагою ділових ігор, як методу навчання, викладачі відзначають: можливість спілкування студентів у грі, яка наближена до реального життя; відпрацювання професійних навичок; виявлення рівня володіння ними та особливостей розумових процесів; комунікативних навичок; особистісних якостей студентів. При цьому вони навчаються правильно формулювати свої думки, аргументувати та відстоювати власну думку та ін. Важливим є те, що в майбутніх фахівців формуються навички професійного спілкування, вміння вислуховувати аргументи співбесідника та використовувати їх для прийняття рішення, тобто створюється цілісна уява про професійну діяльність.

Студенти ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ» спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» охоче приймають участь у іграх-змаганнях, які є найбільш цікавими для них і сприяють підвищенню інтересу до вивчення дисциплін економічного напрямку. Адже прагнення перемогти змушує учасників дуже ретельно готуватися до гри, усуваючи цим самим прогалини у знаннях, працювати з додатковою літературою, інтернет ресурсами та відшукувати нові підходи до вирішення тієї чи іншої проблеми.

Так, викладачі комісії неодноразово проводили брейн-ринги з таких дисциплін, як «Податкова система», «Гроші та кредит», «Бухгалтерський облік», «Економіка підприємства».

Викладачі зазначають, що завдяки проведенню брейн-рингів освітній процес активізується, розвивається творче, логічне і нестандартне мислення студентів. Ця гра сприяє кращому засвоєнню термінів і понять, стимулює студентів до кропіткої роботи з першоджерелами, тренує пам'ять, розвиває кмітливість, виробляє вміння застосовувати здобуті знання на практиці.

Брейн-ринг є командною інтелектуальною грою, в якій гравці обох команд знаходяться в рівних умовах. Під час цієї гри учасники розвивають навички колективного мислення і творчого застосування на практиці здобутих теоретичних знань, тобто навчаються мислити не тільки правильно, а й швидко, виробляють вміння методом мозкового штурму за короткий час знаходити правильні відповідь, відкинувши при цьому все другорядне.

При викладанні таких дисциплін, як «Фінансовий облік», «Бухгалтерський облік», «Податкова система», «Страхові послуги», «Економіка підприємства» викладачі комісії використовують «метод кейсів». При застосування цього методу студенти повинні проаналізувати ситуацію, розібратися в суті проблеми, розглянути варіанти можливих рішень і вибрати кращі з них. Отже, студенти навчаються аналізувати інформацію, виявляти ключові проблеми та шляхи їх розв'язання.

У процесі аналізу ситуації поєднується групова та індивідуальна робота, під час якої обговорюється пропозиція кожного, розвиваються навички групової, командної роботи, навички аналізу і планування. Узагальнюючи, можна сказати, що використання методики case-study дозволяє розвивати у студентів такі навички:

- аналітичні (вміння відрізнити дані від інформації, класифікувати, виокремлювати суттєву і несуттєву інформацію, аналізувати, знаходити її, мислити ясно і чітко);
- практичні (зниження, порівняно з реальною ситуацією рівня складності проблеми, що подана в кейсі, сприятиме більш легкому формуванню на практиці навичок використання теорії, методів і принципів, дозволяє долати бар'єр складності);
- творчі (розв'язання однієї логічної ситуації важко сформулювати, потрібні творчі навички розв'язування проблеми);
- комунікативні (вміння вести дискусію, переконувати оточуючих, захищати власну точку зору);
- соціальні (вміння слухати, аргументувати різні точки зору);
- самоаналіз (незгода в дискусії сприятиме усвідомленню і аналізу думок інших і власних) [5].

Метод «case-study» має вагоме значення для формування: спеціальної, методичної і комунікативної компетенції студентів.

Висновки. Використання інтерактивних методів навчання надає можливість залучити студентів до групової роботи, що в свою чергу дозволяє збільшити: обсяг отриманих знань за той самий період часу; результативність у засвоєнні знань і формуванні вмінь; самоконтроль і самовдосконалення у навчально-пізнавальній діяльності; комунікативні навички. При груповій навчальній діяльності викладач управляє роботою кожного студента.

нта опосередковано, через запропоновані завдання всій групі студентів. Викладачі дисциплін економічного напрямку, співпрацюючи зі студентами, розвивають в них самостійність та інтерес до отримуваних знань, мають на меті сформувати професіонала, який би приймав конкретні грамотні рішення у своїй діяльності на високому фаховому рівні.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що специфіка викладання економічних дисциплін впливає на особливості їхнього викладання у вищих освітніх закладах.

Бібліографічний список:

1. Пометун О., Пирожниченко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.- К.: Видавництво А.С.К., - 2004,- С.7, 11, 19.
2. Болдова А.А. Інноваційні тенденції у викладанні фінансових дисциплін//Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2012. - №22 (257). – Ч.ІІІ.
3. Методичні вказівки для підготовки виступу студента на конференції та підготовки презентації. / Уклад. О. В. Зубенко, І. С. Степанова. – Вінниця: ВНТУ, 2017. – 44 с.
4. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр ; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів : ЛДУ БЖД, 2012. – 380
5. Орлик О.В. Кейс-метод і особливості його застосування при підготовці фахівців у ВНЗ / О.В. Орлик // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Вип. VII. - Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. - С. 128-135.

Shatohina V.I., Kuz O.G. Innovation approaches for teaching subjects of economical field.

Summary. The article discusses actual questions of using innovation technologies during teaching subjects of economical fields ,because the lesson demands from the teacher his optional unite of different forms of organization educational activity and constant accepting students to educational process.

Key words. information technologies, innovation direction, conference, business game, brain ring, case method.